

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Roberti Tvrneri Viri Doctissimi Professoris In Academia
Ingolstadiensi Orationvm. Volvmen ...**

Turner, Robert

Coloniae Agrippinae, 1625

[Edmvndi Campiani Societatis Iesv, Martyrtis In Angli, Opuscula omnia.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69519](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69519)

EDMUNDI
CAMPIANI
SOCIETATIS. IESV,

MARTYRIS IN

Anglia,

Opuscula omnia.

Orationes.

Epistolæ.

Tractatus de imitatione Rhet.

Rationes 10. Academicis redditæ.

ROBERTO TURNERO

Campiani discipulo collecta.

Et nunc primùm è M. S. edita.

ADDITA EST NARRATIO DE

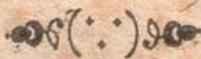
vita & morte, quam in Anglia pro fide Romanè

Catholica EDMUNDVS CAMPIANVS

Soc. Iesu Pater alijs, duo constanter appe-

tuerunt, ex Italico sermone latinè

facta.

COLONIAE AGRIPPINAE,

Apud Ioannem Kinckium sub Monocerote,

ANNO M. DC. XXV.

EDMUNDI
CAMPIANI
 SOCIETATIS IESV,
 MARTIRIS IN
 Anglia.

*ORATIO I. DE TUTELA ET
 defensione Mariae Virginis à Baltha-
 sare Iugelio recitata.*

CUm multis mihi met ipse nominibus (præstan-
 tissimi auditores) hoc Catholicae iuventutis
 contubernium gratulor, in quo tanquam in
 seminario virtutis, & bonarum artium ad
 omne decus honestatis, & scientiæ foeliciter informa-
 mur, tum intra hoc Collegium illud in meis maximis
 commoditatibus, fructibusque iucundissimis repo-
 no, quod à singulari Dei beneficio tale sodalitium ere-
 ctum, & institutum viderim, cui Beatissima Virgo
 peculiari quadam ratione, tutelam & patrocinium
 præstare cognoscatur, cuius ego sodalitatis etsi pars in-
 fima, atque postrema sim; tamen meam lætitiā, quam
 ex hac mea conditione concepi, hodierno sanè die dis-
 simulare non potui: quid enim potest adolescenti lu-
 brico, & infirmo vel gratius, vel gloriosius existimari,
 l. 5. quam

quam illius virginis propinquiori quodam nō
 erocinio: cuius virginis tanta est in defendendo potē
 tia, tanta in deprecando gratia, vt nullam penitus ap
 suum filium, quem pro mortalibus interpellat, rep
 sam patiatur. Quare patimini obsecro paucis ap
 vos, qui amplissimam huiusce virginis dignitate
 reuerenter colitis, de hac ipsa tutela ac defensione
 tentissima, quam Maria mater Dei fidelibus vbiq;
 presentat, & exhibet, simplicissimè desferentem: nō
 enim non maximos & vehementissimos habere p
 rest aculeos, ad incitandos omnium nostrum animos
 vt frequenter & fideliter huius sacratissimæ Virg
 imploremus auxiliū; si hoc prius fixū & intimis
 bus inclusum teneamus; quā illa libenter, quā cup
 quā validè, quā assiduè quā etiā in grauissimis ac de
 ratissimis alioqui negotijs humano genere succurrat
 Et certè nullum est fundamentum aut firmamentū
 bilius, eorum suffragiorum quæ à diuis calitibus ex
 Etamus quam ille ipse feruor & ardor charitatis; q
 illi tanquam propitia Sydera, ad nostras miseras fa
 das atq; mitigandas feruntur, cū humanis tenebr
 lucefcunt. Quod si ita est; quanta spes, quanta lux, qu
 fiducia, nobis merito refulget Aud. quoties ab ea sal
 suppetiasq; deposcimus? cuius amor, dilectio, flamm
 fax incendium charitatis, non solum hominibus, s
 etiam Angelis gaudiū, solatiū, miraculū excitat
 Hæc quia super omnes Christianos dilexit ac dilige
 præ omnibus etiam tenerrimè Christianorum calam
 tatibus miseretur: hæc quia purissimè custodiuit in
 centiam; idcirco diligentissimè peccatorum sordib
 inquinatos repurgari cupit: hæc quia totius domicilii
 & vasculum sanctitatis fuit, propterea curat auide
 mē, vt fideles ad ipsam confugientes pulcherrimarū
 virtutum accessionibus augeantur, nobilissimis the
 sauris locupletentur, vberimis gratiæ donis factumē
 tur. Atq; hoc illa præsidium, remediumq; præsentiss
 mum non solum in periculis animarum semper con

*Diua Vir
 go præsi
 dium om
 nium ad
 se confu
 gientium
 & quo
 modo.*

tulit, sed etiam in discrimine corporum, fortunarum,
 amicorum, bonorum, patrię, libertatis, quantum fragi-
 litati nostrę expedit, ex istis difficultatibus vindicari.
 Plena sunt exemplis, ac testimonijs sacella, monumen-
 ta; statua, tabulę passim veluti trophęa quaedã in huius
 beneficij memoriam dedicata, quę Marię misericor-
 diam terra, mariq; laborantibus opportunę pręstitam
 contestantur. Ille barbaricam tyrannidē & seruitutem
 Turcicam perpeffus ab hac virgine solatium expetiuit;
 & pręter omnium spem, ac opinionem ereptus ex car-
 cere cathenas ipsas & vincula quibus tenebatur in Ec-
 clesiam eiusdem virginis importauit. Ille oppressus
 per calumniam, nihil iam aliud, nisi carnificem prę-
 stolatus, ictumq; capitalem, huic virgini suspirium re-
 ligiosum cum voto emisit, statimq; sic restitutus & af-
 fertus in pristinam securitatem fuit, vt mutationem tā
 repentinam ac subitam vix ipse qui optauerat auderet
 credere. Ille fędissima & horridissima cruciatus ægri-
 tudine, hanc sibi extremo suo difficiliq; malo patro-
 nam aduocauit, neq; multo post ita respirauit atq; re-
 uixit, vt suã ipse curationē obstupesceret. Nã quid ego
 nunc illas publicas, & omniũ Christianorũ cõmunes
 ærumnas atq; calamitates persequare, quas illa nisi mi-
 nueret molliret, releuaret, auerteret, quid putatis in
 hoc tā deprauato & exulcerato sæculo, cũ rebus huma-
 nis ageretur, quę plagę sceleribus nostris debita voli-
 tarent, quę pestes grassarētur, quę fames viscera mise-
 rorũ ac intestina corroderent, qui cruces hanc impu-
 ram & flagitiosam carnē affligerent, quę bella monar-
 chiam nostrã euerterent, qui turbines adificia nostra
 quaterent, quę intemperies aëris elementa nobis ipsa
 confunderent, terręque fructus & mortalium ali-
 menta disperderent? cur ista non accidunt? si olim
 aquis, sulphure, gladio, inedia, terramotibus, rui-
 nis nefarię gentes excisę, vastatę, dissipatę pe-
 rierunt, fuitne vllum tempus aliquando, in
 quo

*Multi B.
 virginis
 suffragio
 vinculis
 carceri-
 bus erep-
 ti.
 Beata
 virgo si
 calamita-
 tes non
 euerteret
 miserę
 tractare-
 mur.*

*Præfens
seculum
cum præ
teritis
collatum.*

quo plura sacrilegia, maior incæstus, horribilior bla-
phemia, nequiores infidiæ, duriora pectora, effren-
tior libido, intolerabilia superbia regnauerunt: si qua
gens propter luxuriam consumpta est, ecce tibi tempo-
ra in quibus non solum adulteria dominantur, sed et
iam castitas atque virginitas Deo consecrata im-
summa flagitia numeratur. Si qui Gigantes in Deum
contumeliosi iustis supplicijs fracti quassatique fu-
erunt: ecce tibi seculum in quo tot hæreses, tantas bla-
phemias eructant, vt credible sit inter ipsos cacoda-
mones damnatosque spiritus huiuscemodi voces im-

*Quare pa-
rib. pecca-
tis paria
supplicia
hoc seculo
non infe-
rantur.*

mo cum tripudio frequentari. Cur igitur paribus pe-
ccatis, paria supplicia non inferuntur, imò cur in
ætati nostræ multò magis execrabili, quam illæ sup-
plices fuerunt, non saltem æqualia tormenta Deo
dicere iustissimoque iudice infliguntur? Equidem videri
mihi videor Christum læsum filium Dei viui tot in-
ferijs lacessitum iam iam tela manu corripientem atque
vibrantem; quibus hanc progeniem, tam diram, tam
que pestiferam feriat, comminuat, exterminet. Sed
altera parte diuinissima ipsius Mater, Mater mila-
cordiarum maternis affectibus incitata, supplicij ro-
pœnas intentantem continet; & coram filio gratia ple-
genitrix prouoluta, quotidie suspensionem vindictæ
dilationem ultionis, expectationem pœnitentiæ, ora-

*D. Virgo
quo modo
interpel-
let pro
nobis
apud Fi-
lium.*

obsecrat, obtestatur. Vide inquit, dilectissime fili, pœ-
nas extensas quæ infantulum contrectarunt; agnoscere
vbera quæ suxisti; intueri faciem cui tot oscula tan-
dulciter impressisti; aspice virgineum pectus, quo
tuo passionis gladio penetrasti; cerne brachia quibus
portari ac sustentari voluisti; considera gremium in
quo nunc vagiens, nunc dormiens, nunc mamillæ
pressans iacuisti; miserere membris tuis, carni tuæ, ge-
neri tuo, fratribus tuis; quos vt redimeres non solum
labores infinitos exantlasti, sed etiam illam ipsam car-
nem quam ex me sumpisti, patibulo crucis addixisti.

illum ipsum sanguinem quem de meo haufisti, copio-
 fiffimè profudifti. His ille vocibus interpellatus, Au-
 ditores, iétum paratum iam, ac deftinatum cohibet;
 matremq; puriffimam contemplans, nihil tam graue
 tamue arduu æftimat; quòd non huius interceffioni li-
 beraliffimè concedat: amantiffimè remittat, clementiffi-
 fimè condonet, munificentiffimè largiatur. Quid
 enim in illa cœlefti curia, quid in illa celliffima Dei
 maieftate cogitari poteft quòd non inflectat atque
 promoueat huiusce virginis confpectui? quid in illa
 fanctiffima trinitate poteft concipi, quòd non huiusce
 preces interuentufque perfuaderit, quid ei Deus Pater
 fempiternus deneget cui filium communicat fuum?
 vt qui in cœlis ab ipfo fine matre fit genitus, ab hac in
 terris fine patre nafceretur? quid ei Dei filius non af-
 fentiatur, cui honorem & reuerentiam parenti debi-
 tam femp exhibuit? quid ei Deus Spiritus fanctus
 non contribuat, quam fibi in tanto myfterio verbi ge-
 niti fponfam delegerat illibatam? Et certè crediderim
 etiam tum cum hæc virgo procuracionem noftram
 fufcipiens ad calamitates noftras deprecandas prodie-
 rit, tum inquam, vniuerfam illam regalis aulae coro-
 nam, tum illum confeffum beatiffimum Angelorum
 ac diuorum omnium, vna fe ad fupplicandum de-
 dere fe profternerè, voces attollere fuamq; reginam
 fupplicantem ardentiffimis votis cingere pleniffimis
 que fuffragijs comitari. Tantæ potentia, tantæ gratia,
 tot honoris, tot charitatis in fignibus, quid quaefo non
 celerrimè dabit ille Deus, qui maxime gaudet cum
 plurimas parcendi & miferendi caufas fibi præbitas
 & fubminiftratas videt? Quare currite ad Mariam pa-
 tres, currite fratres, currite fodales, currite filij, currite
 matres, currite virgines, currite omnis ætas, omnis
 fexus, omnis conditio. Si premunt afflictio, feruitus,
 egeftas, morbus, tyrannis, prælia, fames, vllum genus,
 vel præfentis, vel imminentis, mali; habetis eam, quæ
 extre-

*Nihil in
 SS. Dei
 Maieftate
 cogitari
 poteft
 quòd non
 inflectat
 BV. con-
 fpectus.*

Memoria
bilis de
B.V. Hi-
storia.

extremis difficultatibus supra spem ac supra fragilitatis nostrae confidentiam iuuare & remedia solidissima curare solet. Audite quæso historiam memorabilem. Cum Iulianus Apostata vastitate & excidium Christianis minaretur, si de bello Persico retulisset incolumis, populus vniuersus indicto ieiunio templum Diuæ virginis cum Episcopo Basilio in montem Didymi conuolauit: Ibidem sacratissima Virgo parens orante Basilio Magno, acciuit ad sese Mercurij martyrem (cuius corpus erat Casareæ conditum). *Interfice, inquit, Mercuri miles fortissime Iulianum Casarem maledicentem Deo, & meo filio.* Eadem nocte qua hæc gesta & visa sunt S. Basilius ad tumultum Martyris accurrere arma quæ istuc adseruabantur deesse norauit, & post die vniuersus cum ipso populus ad eandem Basilicam regressi hastam Mercurij martyris, loco reddidit imbutam sanguine conspexerunt. Ecce autem attente omnibus, subito Libanius. Quæstor interuenit, & nuntiat repentinum interitum Iuliani; idque eo modo ac ordine vt omnes Mariæ virginis auxilium expectationem Basilij cum rerum exitu consentientem agnoscerent. Narrauit enim Libanius, qui etiam perterritus eo miraculo fidem Christianam est completur quendam ignotum militem inter medias excubias perurupisse, qui Iulianum ad Euphratis ripam lancea confoderit; atque ita Tyrannum confecerit, immaniter vociferantem, & infelicem animam cum tetricis blasphemijs euomentem. Intellexerunt ergo fideles Christiani, quam prompta, quam præsens, quam oportuna Dei genitrix in ipsorum periculo subleuatricis & adiutricis extitisset. Sed forte in rebus externis, non multo plenius in salutaribus animarum nostrarum negotiis hæc benignissima virgo suam operam, suamque studium collocare solet? Accipe igitur si non molestam aliam historiam, quam grauisimus author Metaphrastes prodidit, vt ex vna narratione luculentam

caetera generis eiusdem quæ sunt innumerabilia colligatis. Theophilus, per stomachum & iram pernitiosam, cupidus vindictæ cupidusque dignitatis quam amiserat; monitus à Iudæo sceleratissimo, magicisque artibus instructissimo, principem ipsum tenebrarum in folio residentem pronus adoravit; ipsique Diabolo pedes deosculatus Chirographum ei suum tradidit obsignatum; in quo Iesum Christum, & Mariam virginem obiuravit; hac ille mercede cum oppignerasset animam, facile pristinum honorem diabolo procurante recuperavit: Sed non multo post cum tortus, & laniatus misera conscientia, velle cœpisset ad pœnitentiam reuocari gravissima diffidentia percussus & tartareis quibusdam furijs exagitatus, acerbissimè vexabatur: quid faceret? sperare non audebat, desperare non debebat. Adhibitis ergo ieiunijs, fletibus, lamentis cæterisque asperitatibus, quibus tantum facinus expiandum fuit, in templo Diuæ Virginis coram ipsius imagine dies noctesque plorans, & eiulans habitabat; Quid accidit? attendite nouum & inauditum prodigium. Sopito Theophilo. Chirographum illud ipsum quod Satanæ detulerat; quo se gehennæ mancipium fore perpetuum obligarat; quo Christum & Mariam detestatus fuerat; supra pectus iacentis beatissima virgo deposuit: quod ille expergefactus cum sensisset, volauit ad Episcopum in Ecclesia, suum scriptum de loco superiori legens publicauit, ingentem audientibus stuporem lætitiâque concitauit: suam nequitiam miserabiliter fassus est, ac pœnitentiæ remedia suppliciter postulauit. Denique reliqua in vita sic profecit in virtutibus, vt post mortem ascriptus Diuorum catalogo, nunc intes egregios Confessores ab Ecclesia Catholica celebretur. O bonitatem, ô felicitatem, ô mansuetudinem, ô lenitatem, ô pietatem singularem, mirificam, admirabilem, eximiam, & omnibus omnium gentium

linguis

linguis & literis prædicandam. Tenè celsissima, & pre-
 tentissima virgo, quam ille spreuerat, læserat, abomi-
 ciauerat, tenè spretam, læsam, abnuntiatam, illi matrem
 salutem & refugium præstitisse à qua suo merito pe-
 nam, non remedium expectare poterat? Quid facerent
 illi qui te colunt, qui te suspiciunt, qui te implent,
 qui te humiliter venerantur? Si propitia fuisti peccatis
 illius qui te reiecerat tuamque dignitatem verbo
 scriptis malitiòsimè violarat; certè, mea lux, licet
 dignus, & impurus sum, licet factis & operibus me
 tua maiestate deficio; tamen fide, & protestatione
 beatissima, tuum filium ex te natum confiteor
 ipseus Ecclesia consisto, atque maneo; audiente Sata-
 numen illud sempiternum, tuamque augustissimam
 celsitatem, & claritatem pronuncio; tibi corpus & ani-
 mam commendo meam, tibi me credo, atque com-
 mendo confidenter; neque quicquam magis in votis habeo
 quam ut ex dotibus, & ingenio quantulocunque
 aliquis in te aliquando possit honor redundare. Hoc
 hoc quoniam ab omnibus nobis maiori spiritus
 eritate cogitari, & offerri, scio, ornatissimi audire
 quam ego aridus & insipidus profari aut explere
 queo, propterea hortari vos, atque ideo iubere
 verebor, ut firmis & infractis animis, hanc virginem
 quam sic religiosè colitis propitiam, vobis furtim
 persuasum certissimè constituatis: gaudet enim
 suo tam excellenti bono idque vehementer cupit
 les quales nos, præsertim esse vultis effundere.
 precor ut & animas vestras in huius virginis curam
 diam tanquam in asylum quoddam reponatis & teneam
 vestra charitas est, ut hoc quoque tenerum sodalitate
 eorum qui se in obsequium huiusce virginis dedi-
 runt, meritis ac precibus vestris apud eandem commenda-
 nem matrem nostrum omnium prouehatis.

ORATIO II. DE SANCTO VVENCESLAO
*Patrono Boëmiæ à R. P. Edmundo
 Campiano Pragæ in collegio Socie-
 tatis Iesu, in promotione
 Studiorum ha-
 bita.*

Quantum Academiae nostræ cum solenni lætitiâ dignitatem initia mensis Octobris adferant: studiorum auspicijs, virtutum præmijs, tali consensu decorata (præstantissimi auditores) non modò voces multorum quas frequenter in audio, sed etiam hi vultus & oculi quos inspicio plenissimè contestantur. Quis enim non intelligat eo die maiestatem quandam rebus adesse literarijs? quo die & ingenia florentissima veris laudibus excitantur; & artes optimæ debitæ honoribus nutriuntur; & suavisissimi labores anniuersario ritu repetuntur; & hæc omnia præsentibus, fauentibus vobis illustrantur. Sed tamen est quiddam profectò maius atque diuinius in isto tempore, quod Academicam istam celebritatem, quod nostros omnium conatus, hodie congressusque nobilitat, cuius neque ignari, neque immemores debemus esse, nisi vel rudes in hac repub. vel turpes in officio videri volumus: rudes, si negotium hodiernum in sacratissimas D. Principis ac Martyris VVenceslai ferias incidere nesciremus: turpes, si cum ex hoc loco varia quotannis audiantur, non etiam quandoque Patronum Boëmiæ singularem panegyricè saltem coleremus. Itaq; delatū hoc mihi mandatumque iustissimæ laudationis argumentum suscepi, fateor, (auditores) non minus
 m equidem

equidem libenter quam nunc sustinere confidetur.
 Nam licet ego sim is quem rei moles premit & mag-
 rudo; tamen is est Venceslaus qui vel oneri succu-
 bentem facillimè subleuabit: non enim aliquis
 è vetustis illis, & priscis Græcorum, aut Roman-
 rum, aut Barbarorum strenuis ducibus vel Impera-
 ribus præferam; quorum gloriam falsis virtutibus
 adumbratam mors horribilis & funesta possidet
 quique buccinatoribus nihil quicquam (ut leuissimè
 loquar) gratificantur suis: Sed eum cuius admirabile
 vitam fœlix æternitas intuetur: eum qui suis clientibus
 immortalia confert beneficia: eum qui hæc recta
 hanc coronam literatam, ipse quoque iuuenis
 & pius & doctus & diligens, nunc de cœlesti palatio
 triumphans contemplatur, eum qui nos audientes
 me dicentem excitat & confirmat: eum cuius præ-
 sentia nullæ gentes, nullæ linguæ, nullius vnquam
 turnitas temporis conticescet. Ingridiar igitur in
 stantem causam & fœcundam, cœlo teraque
 dentibus, auditores, & ne multiplici dissipatur
 ria aut prolixus fiam, certos mihi terminos can-
 que circumdabo, quibus ea complectar non quæ
 possunt omnia, sed quæ præteriri nullo modo possunt.

Triplex in vita sanctissimi Venceslai rerum
 starum varietas & vicissitudo apparuit temporibus
 quorum primum difficile ac turbulentum; secundum
 tranquillum & honorarium; tertium, palmatum
 triumphale fuit: Quibus in singulis memorabile
 tutis decus ac inflammata lumen charitatis emittit.
 Etenim à prima pueritia cum orbatus VVratibor-
 tre, Duce Boëmorum potentissimo, Drahomira
 tris debilitari potuisset illecebris, magno tamen
 infracto animo fidem professus Christianam, et
 Ludmillam potius innocentissimam fœmina, quam Ethel-
 cam matrem & sacrilegam atatulam oblectabat.
 Accessit Pauli sacerdotis venerabilis viri præ-

*S. Ven-
 ceslai
 pueritia
 que
 qualis.*

& grauis institutio; quam beatus puer sic infuxerat, ut
 foelicissimam illam terram verè posses agnoscere, in
 quam spiritalis agricola purissimum semen iniecerit.
 Et hoc quidem minus mihi mirum videretur, si rebus
 ad voluntatem fluentibus, ipse virilibus annis ma-
 rior, hominum fortuna conspirantem, & florentem
 gratia tam sedulus obseruasset; sed quod puer in illis
 procellis, & fluctibus tempestatum, quibus pauculi, &
 miseri Christiani tunc affligebantur, disciplinam se-
 niculi preceptoris tot aulicorum & procerum corrup-
 telis anteposuit, is profecto declarauit, & quam sapi-
 dè gustaret Euangelium, & quam sincere vitam in-
 formaret, & quanto fortius paradysam quàm Boemiã,
 illius regni spacia, quàm hasce terrarum angustias mente
 conciperet. Hunc ergo presbyterum audiebat, huius
 monita concoquebat, huic sacrificanti ministrabat,
 huic animam expandebat, in hunc se totum repon-
 bat. Caterum dum hæc ille apud auiam primùm,
 mox Budeci degens in literis meditabatur: interea ma-
 ter Drahomira foedisimum dæmonis mancipium
 quæ impubere filio principatum inuaserat, oblita vi-
 ri, oblita modestiæ muliebris, superstitionibus, & ido-
 lis ebria Pragæ defæuit in Christianos, exiit opibus
 & honore, bona proscribit, afflicta carcere, damnat
 exilio, mactat supplicijs, scholis & concionibus inter-
 dicit, inuolat in sacra cultus & ceremonias nostras ab-
 rogat, quæ & audacia Deum, adeoque furentior do-
 micilijs ipsis Diuorum B. Virginis pro curia, & in ar-
 ce D. Georgij quæ sola propemodum hic extabant, fe-
 rum & immane molitur incendium: nõ minus infesta
 sacrificio missæ quam nostro sæculo Martinus Luthe-
 rus fuit; quem infamiæ causa nomino. Nulli iam Chri-
 stiano tutus in hac vrbe locus supererat, non forum,
 plenum sicarijs: non prætorium, carnificina Drahomi-
 ræ, non templa, ferro flammaque violata, non priua-
 ta domus insidijs exposita & dominorum sanguine

*Impubere
 adhuc
 S. VVences-
 lao
 mater
 principa-
 tum inua-
 sit, de
 eiusque
 nefanda
 factione.*

redundantes. Quoties in senatu per calumniam, quoties in platea per vim, quoties in suis aedibus, quoties in ipsis lectulis necabantur? Quibus in conflictibus si quis fortè fidelium quemquam ex hac pestifera factione prodidisset, continuo decem inermes & parati in iudicium arrepti, vnius interitum velut inferiæ compefabant. Sed quid ego decem numero, cū turmatim lapsissimè vna etiam nocte dum Christiani pace pacè quiescerent, plusquam trecenti semisomnes in cubilis obtruncarentur? Agnosce Praga Tragoedias tuas agnosce vindicem libertatis tuæ: hic nisi clementissimus Deus egregium adolescentem ex ipso ludo literario ad te liberandam euocasset, illamne deinceps patriam aut vlla religionis vestigia tenuisses? Accitus igitur Venceslaus vt amicis, vt patriæ, vt fidei succurrere laboranti, consilia cum Ludmilla & cum optimis quibusque contulit. Quid faciat? eam matrem quam illam cunq̄ue matrem tamen oppugnabit. Non tam amabit Tyrannidem, prodet innocentes, Christum miseret. Vicerunt piorum lachrymæ, bonitas causæ, periculi magnitudo: iuit & laborantis Ecclesiæ tristitiam calamitatem non terrore belli, sed auctoritate nominis attenuauit: aduentu præsidioque sustulit & sepeliit. At quo tandem spiritu? Non ille dissimulater, languidè pederentim, sed apertè, serio, fortiter, à mosè, Dei causam & salutem æternam ciuium tuendam existimauit. Magna res est anima, præsertim hominis Christiani; magna dignitas, magna redemptio, magna expectatio: hic nisi quispiam vel materiam suam, vel necessarios suos, vel patrimonium suum vel iacturam; non dico, vnius vr̄bis sed totius orbis comminabit. Pereant omnes omnium fortunæ, valeant regna, terra dehiscat, cœli machina dissoluatur potius quam vel vna anima præcipitetur ad inferos: præcipitetur dixi & imo, quam vel momentum temporis vnius flagitij turpitudinem prolabatur. Itaque sanctissimus

*Pessum
iussit
Pragani
S. VVenceslaus
sustentasset.*

simus adolescens, cum non nesciret quibus contumelijs, confœderationibus, iniurijs potentium virorum infanæque multitudinis, caput suum obiectaret, qui vexillum Christi non iam in latebris sed in luce Reip. defixurus erat cum in profitenda fide periculum & odium præsentiret; in tollendo pestem & perniciem animarum, omnia maluit adire formidolosa & aspera, quàm tergiuersando, & assentando naufragia pietatis augere, nequitia; cupiditatis alere. Ergo in conuentu publico freudentibus inimicis malitiaque tabescentibus illius se Christi discipulum publicauit, cuius illi crucem contemnerent, gloriam obscurarent, sacra perfumdarent, cultores maledictis & iniquitate proscinderent: Matrem verò præsentem & diruptam inuidia protinus exauctorauit imperio; rem Christianam velle se opibus, assiduitate: consilio, potentia, cunctis viribus amplificare professus est. Inter hæc initia grandis ei luctus & insperatus generosam mentem percussit. Nam Ludmillam Drahomira, nurus socrum, venefica, mulier religiosam & velatam viduam, sociam eorum consiliorum quibus Venceslaus alumnus auia Christum propugnauerat; Hanc inquam, satellitibus immisis orantem & præstolantem fata sibi diuinitus indicata, curauit suffocari. Cum illa Spiritus sancti afflatu præmonita, instante iam martyrio, quicquid in cella, quicquid in horrejs, quicquid in loculis haberet id omne sua manu profudisset in pauperes; denique Paulo sacerdoti confessa labeculas suas, ab illo viaticum viæ percepisset, ac in eodem sacrario quo strangulata fuerat supplex pronoluta, horam exitus sui gemitibus & precibus munisset. Hoc facinus tam durum, multorum licet iudicio pœnas exquisitissimas postulareret, neque vllum naturæ vinculum tali portento seruandum videretur; tamen reueritus umbram ipsam materni nominis Venceslaus, non quid illa, sed quid se dignum esset cogitauit, vbique temperans

*D. Venceslaus
adolescens
freudentibus
inimicis
Christi
discipulum
se
profite-
sur.*

*Ludmilla
D. Venceslai
aula in
sacrario
strangulata.*

*D. Venceslaus
ceslaus
quomodo
mortem
auia lux-
erit.*

*Regno
laudatis-
sime &
piè præ-
fuit.*

ab iracundia, cætera ab ultione coercuit. Morebat
tamen cum oculis Ludmillam requireret, non cal-
aniculæ, quæ cum trophæis euolauerat, sed ereptam
sibi commoditatem illius, cuius ad exemplum
quam ad speculum se componebat, cuius præceptis
omni ætate iuuabatur, qua cum solebat vigilijs & in-
dia concertare, sed hoc desiderium insignis moderatio
& plenioris cuiusdam pietatis abundantia restrinxit.
præsertim cum beata Ludmilla iam etiam miraculis
inclaresceret, cui triennio post ad D. Gregorij
plum translata, nepos, auia feliciter & magnifice
rentauit. O tam dissimili metallo effictam & in veritate
que partem satis nobilem Venceslai familiaris
auum patremque constantissimos in fide, matrem
obstinatissimam in perfidia, sanctam auiam & mar-
rio coronatam, germanum fratrem turpificatum per
ricidio: docemur id quod res est, nullum perpetuum
& stabile, nisi virtutis decus existere, nullam conti-
nentionem sanguinis gloriosam quam scelera dehor-
stant, nullam odiosam quæ contagione pestis car-
Hasisse mihi diu videor in illis primorum tempo-
statibus, Auditores, nunc placidissimum, & laudat-
mum quæso cognoscite principatum. Sic enim
fuit, ut nemo seruire possit laboriosius; sic seruare
nemo præesse queat magnificentius. Cum honor
licus ageretur pompam ducebat; cum sibi reddere
solitarius excubabat; Auro fulgidus, personam sustu-
bat; cilicio constrictus animam repurgabat: equis
vehiculis interdum portabatur; noctu ligna suis humi-
ris ad pauperum tuguria, comportabat: apparatus
gio sceptrum gestabat, nudatis pedibus obibat Eccl-
sias: idque cum Podiuagius famulus comes & confici-
itinerum secretorum præ niuibus & frigore conge-
tus & algidus ferre non valetet, in vestigijs Domini
iussus insistere, totus deinde concaluit miraculoque
prædidit quantum ducem sequeretur. Num quid ego

illa quotidiana commemorarem tam in hoc usitata, ut
 ubiuis omnium sermonibus decantentur? Eleemosynæ
 effusissimè, ieiunium, & preces coniungebantur suspi-
 rijs, fletibus, pernoctationibus. Et hæc familiaria. Illa
 magis illa contueor & suspicio quæ minimè speciosa,
 maximè fructuosa, condocerant animos rerum
 successibus insultantes, quæ frangunt impetum super-
 bia, dispellunt fumosas imagines vanitatum ho-
 minesque miseros & lubricos suæ vilitatis & mor-
 talitatis admonent, intrare ad hospitia languen-
 tium, adesse decumbentibus, prosequi sepultu-
 ras, laborantium incommoda, squallores, anhelitus,
 foetores perpeti, nullam nisi, peccati maculam, nullam
 saniem, nullas sordes, nullam sentinam horribilem &
 execrabilem iudicare. Hæc ille pietatis & humilitatis
 officia cum frequentaret, cum in opulentia terrena
 verissimam paupertatem coleret, cum in summa po-
 testate ad infima se dimitteret, cum ulcerosos & squa-
 lidos libentius quàm cincinnatos & calamistratos
 adspiceret, cum hilarior in sacello quàm in folio cer-
 neretur, cum hostiæ manna suis ipse manibus intere-
 ret, ad sacrificia vinum exprimeret, Psalmos ad latus
 appenderet, sacerdotes & clericos haberet in pre-
 tio, ad omnium se pedes tantus princeps abijceret.
 Inuentus est non nemo (ut sunt isti filij tenebrarum
 hebetes & crassi) qui splendorem virtutis, ignavia
 nominibus obscuraret, & minus idoneis rebus ge-
 rendis diceret Venceslaum, cuius omnis & vox &
 sensus anhelabat cœlestia. Inflatior cæteris* Curime-
 nus Princeps Deislaus non dubitatit incursionem fa-
 cere, occasionem sibi ad occupandam prouinciam
 oblatam esse arbitratus. Tum verò satis patuit,
 quantam animi celsitatem simplicitas illa mitis & ge-
 nerosa teget. Nam qui imbellis habebatur non
 solum copias in aciem luculentas eduxit: sed
 etiam bellicosissimum & superbissimum hostem ipse

S. VV en-
 ceslai ope-
 ra miseri-
 cordie
 alios opi-
 bus tumi-
 dos con-
 doce fa-
 ciant.

*Ioan.
 Dubra-
 uis ep.
 Olumucē-
 sis l. 4. c.
 s. hist.
 Boëmicæ
 vocat Ra-
 dislaus
 Gurimen-
 sem prin-
 cipem.

rebat
 on cali
 erepat
 lum ta
 ceptis
 js & in
 odera
 estriom
 miracu
 orij ten
 nifici p
 in vira
 amilia
 mare
 & man
 tum pe
 rperu
 conu
 dehor
 tis car
 mpor
 audan
 nim p
 erui
 nor p
 dder
 a sult
 equ
 is hum
 aratu
 at Eccl
 confic
 conge
 Dom
 tuloq
 quid eg
 ill

(quo multorum sanguini parceretur) duello excepit. Fingite vos auditores, huic spectaculo (si placet) interesse. Videte principem Christianum super cilicium vestem induta lorica prodeuntem, paruo gladio succinctum, crucis figuram in fronte pingentem, audacem & alacrem in arena consistentem. Videt nunc alterum Cataphractum, hastatum, tela vibrantem, viribus praesidentem. Quis hunc putaret effretum iuuenem qui se antea firmauerat, nisi Bohemiae regi bi tota in ditionem tradita, nolle quiescere, in puncto certaminis, omne pugnandi consilium subire deserturum? desertuit: tela proiecturum? proiecit: iururum in terram? proruit: veniam pro audacia peturum? petijt. Qua impetrata Baptismum etiam recepit cupidissimè, nec humano tantum sed etiam diuino conspecto aiebat, quibus interminantibus desilire a equo & supplicare cogeretur. Non hoc in Venceslaouum nouum fuit, stipantibus eum Angelis, ab iniuria manere. Nam & Cæsar cum Ratisbonæ principes Imperij congregasset, ducem que Bohemum aliquando considerans in senatu, per stomachum precepit, vt indigni tardiusculè, nullus assurgeret. Is ipse hanc modestam primus omnium inusitato genere honoris & reuerentiationis mutauit, Dei que seruum aduentantem præoccupauit reuerentia, inflexo poplite salutauit, in Imperatoria sella collocauit, humilis ipse residens. Angelos namque aiebat à se conspectos qui veritate ne qua Venceslaum exciperet contumelia. Sinite me (Auditores) festinantem ad id quod è tribus extremis proposueram multa consultò prætermittere quæ mihi diem auferrent, si paulo fusius dicerentur. Sinite me tacere sumptus quos fecit in Ecclesias, non commemorare quot ille templa matris olim Tyrannide quassata redintegrauit: quot à fundamentis erexit: quot locupletauit, Transeo S. Vitum cuius cum bra-

*D. Venceslaus
angelis
eum ab
iniuria
defenden-
tibus sti-
patus.*

chiolum, optione sibi à Cæsare facta de tot thesauris Imperij delegisset, templum & religiosissimum & augustissimum exædicauit in capite ciuitatis. D. Petrum cui celeberrimum templum quod & Romanum vocitarunt exstruxit, fileo, & superfedeo sacris ædibus numerandis, quas nominatim D. Michaëli, Diuo Laurentio, D. D. Martyribus Cosmæ & Damiano condidit sacerdotum pratergredior collegia quæ sustentauit, puerorum greges quos educauit. O superi in quæ tempora seruati sumus, Redi Redi sanctissime VVenceslae & in hac florentissima nobilitate, quia tui sunt & haberi volunt excita nobis aliquos aliquando qui te potius in fundandis, quàm Ziskam in diripiendis Ecclesijs imitentur. Veniam nunc ad annos vltimos & aureos VVenceslai, quos ille velut suæ stadium vitæ propediem decursurus, diuinius quibusdam virtutum notis impressit & insigniuit. Iam in Bohemia, passim Barbara superstitio refrixerat, iam fides radicibus altis germinarat, iam timor omnis ab hoste resederat, iam foris existimatio, pax gentis & opulenta serenitas inualuerat, cum beatissimus Princeps quotidie magis magisque rerum pertæsus mortalium, altiora quadam consilia versat animo, non iam cum suo Domino portiones diuidere sed holocaustum ei pingue & opimum dare cogitans; præclarum est amare in Christo pauperes, præclarior cum Christo esse pauperem. Liberale est tribuere facultates liberalius semetipsum: generosum est velle colligere mendiculos, generosius velle viuere mendicato. Rarum est de folio pannosos & lacertos paternè respicere; rarius est solium & sceptrum pannis & inopia commutare. Huc huc volauit spiritus expeditus & feruidus, vt cum Romano Pontifice tractaret per internuncios de religiosorum instituto, & habitu capiendo, principis exuendo. Auxit propositi firmitudinem virginalis integritas; quam in omni vita purissimè conseruarat:

*Templa
Matris
tyrannide
euerfa,
magnis
sumpti-
bus redin-
tegrat.*

*D. VVenceslaus
vltimæ
etatis an-
nis quàm
rerum
mortaliū
pertæsus*

*Virgini-
tatis suæ
non pro-
digus.*

itane verò? potuit in summa rerum affluentia, in summa fortuna, quæ summam licentiam & impuritatem generat, vir tantus, tam floridus & viuus illibere præstare, quam isti viles homuli postquam iuramentum percurrunt & violant, quam alij multi velut quoddam Aethna grauius auersantur? At enim liberi defuerunt: vt quid liberi? Qui propagarent familiam si quid hoc ad rem pertinet, frater supererat Boleslaus prole quam virtute fœcundior. Vt quid liberi? qui cum hæreditate nomen & memoriam paternam haberent? Vter ergo è duobus istis fratribus prosperior felicior, parricida ne, cuius ad aliquot annos duram progenies, an Virgo & Martyr qui sæculis viget vigetque omnibus, qui velut Abraham quispiam hæredem suæ fidei Bohemiam reliquit vniuersam? Tunc ille filios quàm cupidus acquisiuit, vel ex hoc satis manifestè apparet, quod multos ab ipsis infidelibus in genti pecunia coëmerit, vt ex seruis Daemonum libertos Christi faceret. quibus illè docendis & viuendis munificentissimè prouidit & amplissimam ducatum sub D Antonij titulo consignauit.

Quid vobis videtur, Auditores? tam excellens, tam admirabilis vir & princeps, quem omnes boni superstitem esse discuperent ad ætatem grandem & nobilissimam lineam senectutis: debuitne ante tempus mortem oppetere? debuitne per insidias interfici? debuitne à suis? debuitne à fratre? & ab eo fratre cui sensum communicauit sua, vt eum, à teneris quidem vnguis Christianum, sed maternis consilijs deprauatum inflecteret ad æquitatem & mansuetudinem, sibi prole relinqueret successorem. Hoccine monstrum de stirpe fuisse genitum? non potuisse dies paucos existare, quin quod celerrimè beneficio fratris obuenturum esset, illud occasione fratris importunè præcipere maluisse? Rogat obnixè fratrem simiolus iste, vt ad se Boleslauriam dignetur excurrere, festum ibi lætum & c.

ORAT. II. DE S. VENCESLAO. 187

& solennes Epulas, nato sibi recens filiolo, cum baptif-
mo celebranda. At VVenceslaus, cum neque pium
officium detrectaret, & instinctu quodam coelesti
praesugiret obitum; licet nunquam ad mortem existe-
ret imparatus, tamen illis rite diebus ea dixit & fecit
abundantissimè, quibus occupari conueuiat animam
euolaturam de custodia, caelo quam terris digniorem.
Expiatur poenitentia, Eucharistia pascitur, valedicit
suis, orat prolixè, vaticinatur futura, omnibus horis ad
migrandum componitur. Et quia Bolislaus constitu-
tam caedem in multam noctem parricida protraxe-
rat ille suas preces more solito redditurus, ad limi-
na templi properat, ne quo in loco nisi sacro ante
intentus sacris deuotus ille Deo ipsius corporis vincu-
lis solueretur. Ibi fratrem, ibi Principem, ibi hospi-
tem, ibi inermem, ibi antelucanis preeibus vigilan-
tem, ibi minimè paratum ad resistendum; optimè pa-
ratum ad moriendum adoritur, fauciat, prosternit,
concidit excipientem lethales ictus sine murmure, in-
fidiator nequissimus immanissimus gladiator. Adde
Bolislae, si quid potes ad hanc impiam crudelitatem
crudellem impietatem tuam. Tu enim addidisti & se-
minecem fratrem militibus suis lanjandum & confi-
ciendum obiecisti. Perge si potes & in mortuum quo-
que saetiam & furias exerce tuas. Tu enim exercuisti;
& gloriam Martyris eleuare verbis & immanibus edi-
ctis opprimere conatus es, donec vociferantibus &
clamitantibus miraculis tam euidentibus, tam varijs,
quæ neq; calumnijs eludi, neq; tenebris occludi qui-
uerant, victus & fatigatus contremisceres, & ad Basi-
licam Martyris virtutem numinis adesse praesentisce-
res. O exoptanda vulnera quæ talem animam corpo-
ris ergastulo relaxant; cicatrices amabiles quæ Marty-
rium testificantur, venerandas reliquias quæ poten-
tissima designant opera; dulces exuuias, quæ tan-
tum Patronum representat; honorabile sacellum

*B. VVenci-
ceslaus
moritu-
rus seriuè
pieque
prepara-
uit.*

*Bolislaus
frater ei
mortem
infert.*

quod

quod Cœlestem thesaurum possidet; terram nobilitatem, cui fidelium Antesignanus præfuit, fortunatam urbem, quã incoluit, Te te in quã fortunata Praga, quã ille iuuenis è Tyrannorũ ac Diaboli faucibus exemta, quã ille princeps dotauit sacrosanctis ædificijs, illum nauit pietate, quam ille nunc Cœlum obrinens tueri protegit & comprehendit sua, Tunc verò illius exemplum & fidem non imitere? per quem effectum est in te hodie templa Dei ac non Apollinis delubra conerentur, vt intra muros tuos Oracula prophetica, non Delphica colerentur, Iesus Christus Dei filius, non Iouis adulterio nati Mercurius, aut Hercules à tuiscuius adorarentur; vt Maria non Minerua, vt Angeli non Dæmones, vt Martyres, vt Pontifices, vt virgines vt reliqui Cælitæ, non Fauni, non Satyri, non Væles horum sermonibus honorentur? Dic illis qui et ad Ecclesia Catholica præcidere voluerunt. Reddant tibi Venceslaos, reddant Adelbertos, reddant Procopios, reddant saltem Carolos parentes patriæ, quorum stimonijs mirare potius quã aut leuis cuiuspiam Magistelli scelerati aut militis, aut turpis Apostata qui sectas tam disiectas, tantam impuritatem vitæ, tantam ignorantiam, tantam malorum colluuiem intra tuamœnia conuexerunt. Quid agimus auditores; quid consilij capimus? quos tandem sequimur? prostituta aures hominibus (attendite quid dicam) tam indoctis, tam improbis, tam paucis, tam inter sese dimicantibus? An credimus auitis luminibus Ecclesiæ, morum innocentia coetui fidelium, ynitati omnium? hoc faciemus, si sapimus; & eam in terris Hierarchiam venerabimur, ex qua Cœlestis Hierarchia (vel aduersarijs testibus) augetur. In qua cum D. Venceslaus, cui nostrum officium qualecunq̃ detulimus, tam excellenti gloria perfruatur, confidere debemus, tum ipsum qui huic loco gentique præfidet, labes & pestes Bohemicae suae profligaturum aliquando; & sanctæ fidei quam

quam periculo capitis vindicauit, quam effuso sanguine obsignauit, benignè prospecturum. Certè vel propitio Deo, Cœlitibus iuuantibus, ista respublica redibit ad vnitatem Ecclesiæ Romanæ; vel irato Deo, triumphante Sathana in tetras, & spissas nouarum sectarum tenebras immergetur & peribit. Nulla vquam Hæresis in vno genere potuit erroris consistere diuturna. Sed oinemur & speremus huic florentissimo regno melioria, cui præsertim indigena, pater, princeps, virgo, Martyr patrocinator Venceslaus, qui & apud illum potens est, qui potest omnia, & illi præsens est qui vult omnia, multoquæ nunc cardentius, quàm cum in viuis esset, causam religionis & hominum salutem complectitur.

ORATIO III. H. D. M. ED-
MUNDI CAMPIANI, AD
Iuuenes.

De iuvene Academico.

Qvod Intellego, mearum esse partium; Auditores, vt hoc tempore dicturus, in hoc cœtu tractarem ea, quibus hæc iuuentus florentissima, & mihi sanè clarissima Iuuentus, incitetur ad omnia virtutis literarumque studia persequenda; illud nulla ratione foelicius efficere posse videor, quàm si quoddam exemplar & quasi speculum iuuenis excellentis (quem tamen nunquam viderim, nec fortasse videro) cuius vitam & doctrinam animo tantum & cogitatione dimetior, omnibus nobis contemplandum & inspiciendum proposuero. Nam cum multum valet ad prouehendam

*Multum
valet
alienæ
laudis
emula-
tio, & lu-
culenta
Idæa.*

hendam industriam alienæ laudis æmulatio, tum
ingenuas mentes salutariter informandas plurimum
ponderis & commoditatis habet idea luculenta, illi
nimirum effigies quædam & comprehensio boni
quod in vnoquoque genere perfectissimum. Hæc
meum consilium, si cui nouum & insolens appare-
tuebitur me Platonis, Xenophontis, & Ciceronis au-
thoritas, quorum ille Remp. ille Principem, ille Or-
torem huiusce formæ effinxerunt. A me vero si pro-
pterea censebitur non oportere hoc fieri, quia cu-
primis arduum & odiosum est, ad vnius conceptum
aliorum sensus exigere, esset certe aliquid, quod de-
setur, si tabellam, quam instituo, non ex aliorum pro-
tius grauissimorum virorum indicio, quorum meo
loquijs interesse contigit, quam ex meo præscripto
lineandam cogitarem. Neque illud quidem meo
ne ipse rudis non debuerim hanc laudationem
tingere, & alijs imaginem commendare, quam
me ipso non expresserim, cum sciam in officina
tuaria non solum artifici perito, sed etiam medi-
signa rigida minis placere, quam venusta, facile
discerni etiam ab ignavis & ignaris quæ corpora
quam foeliciter ac ingeniosè dotata fuerint. Quod
quantum obseruare mihi multis iam annis, multis
locis, ex multis ingenijs, quantum haurire licuit
multorum sermonibus, conabor quasi penicillo quæ-
dam adumbrare vobis Academicum iuuenem, & quæ
dotes in singulis conspexi, memorabiles, eas, vnde
que potero, mutuabor, ab vno capitibus, ab alio cor-
ris habitudinem; à vobis quoque certos articulos
sumam: quibus omnibus, cum hunc videbitis ex-
natum, eum sanè libenter imitandum suscipite,
qui non vultis esse postremi, semper ad summa con-
tendite; sic enim fiet, vt si prima non tenebitis, tamen
paulò post prima consistatis, tanquam noster Acad-
micus, cuius vitam ad annum ætatis 23. (quo inuenit
Theolo

Theologiæ studium est ingressus) hac oratione deducam.

Patria quidem Cosmopolites fuit, fortuna opulenta, benignè ac liberaliter educatus, persona tali, ut factus ad honestatem & decus videretur, firma valetudine, robustis lateribus, ingenio subtili, seruido, luminoso: memoria fœlicissima, voce flexili, dulci & sonora, incessu, motu, & actione tota, tam viuus, tam compositus, tam maturus, ut aptum sapientiæ domicilium credidisses: is, quam primum potuit sapere, fidem insu-
xit Catholicam, cum elementis puerilibus, non à quo-
uis ex plebe Magisterculorum, sed à perito & docto viro didicit, cuius ad figuram & normam, cum palatum, os, labra, denique vultum vniuersum conformasset, pronunciauit suaviter & distinctè, minimoq; cum negotio venustatem oratoriam factus adultior est consequutus: paucorum deinceps annorum curriculo-
tum & in Gymnasio publico Magistris scientissimis uteretur, & domi optimo præceptore difficultates omnes Grammatices & hæc rudimenta scholastica præteruectus, multorum in se oculos admiratione conuerterat; latina callere, versus effundere, Græca nō nescire materna lingua disertus & affluens (in qua etiam Rhythmos & Epigrammata faciebat) norat pingere, pulsare fidibus, & ex arte canere, celeriter & scitè characteres exarare, tenebat Arithmeticam, loquebatur expeditissimè, stylum frequenter exercebat. Quibus inirijs tam fortiter & continenter institit, ut ephē-
bus iam ad philosophiam & reliquas artes ascēderet, cum illustre specimen futuræ dedisset eloquentiæ, pluraque Ciceronis opera deuorasset, græca literaturam mediocrem, poëta mirificus, ut nemini dubium foret, quin afflatu quodam ad poëma pangendum, quasi diuinitus tangeretur, sic Iambicum vibrabat, sic exultabat Lyrico. Has dotes magis conspicuas & amabiles seddebat natura simplex, aperta, tractabilis, & veris-

Academus
Iuuenis
qualis,
eiusque
mores boni.
Natura
simplex

veris-

*Studiorū
non debet
esse ma-
lus finis.*

verissima pietatis Indoles, quæ semina cum per glori-
tiam Dei maiorumque sollicitudinem adolecentium
flosculum quendam puritatis & innocentiae genera-
runt, ex quo virtutum omnium solidissimi fructus
procreantur. Quorsum enim attinet animam excolere
scientia, nisi fontem scientiæ recognoscat: ad quem
nem studetur, nisi finis ille præfigatur? Quæ stultum
ingenium vestire, ut ministret diabolo? quæ vanitas
cupletare mentem, ut diues & dotata præcipitetur
in inferos? quæ foeditas carmen occinere, quo Sathana
oblectetur? quæ perfidia armari eloquentia, ut pro
terrimo carnifice contra suum Dominum prælietur.
Erat igitur in hoc puerulo pietas, & probitas
singularis, semper habebat in ore S. Ludouicum Re-
gem Galliae, qui puer inter delicias & illecebras
luptatum, in summa peccandi impunitate atque licen-
tia, decretum sibi fixisse legitur, ne vlla causa vel præ-
texta, vel si Coelum quidem ac terra ruinam minuerentur,
vllum in sese mortiferum peccatum admitteret, Idem hoc noster curauit Academicus, & se totum
in hanc sedulitatem dedit, ut cogitationes tales
Thesauro cordis recondideret, ex quibus verba & alia
salubria emanarent.

*Luculenta
idea
morigeri
Academici.*

Horarias preces B. Virgini & quidem memorantur
quotidie recitabat, diem sine sole diceret abiturum
quo sacrum non audisset: orabat supplex in vtroque
genu, nunquam inclinans cubitum, cupidissime sacrificanti
seruiebat: aliquoties in mense confitebatur
frequens, exquisitissima semper diligentia repurgatus,
ad diuinissimum illud Sacramentum accedebat.
Patri spirituali credebat omnia confidenter, eique
non tantum sub sigillo, sed etiam in secreto colloquio
totam prorsus animam volebat expandere. Inde factum
est, ut stultam verecundiam penitus debellaret
& gustum hauriret suauissimum poenitentiae, & præ-
sentissima pharmaca contra daemonum reportaret
inuidias

ORAT. III. DE IUVENE ACAD. 193

infidias. Neminem in vita Catholicum præterijt Sacerdotem, quantumuis humilem, & despectum, quin ei caput aperiret, tantoque cauebat accuratius ne in hoc genere laboretur, quanto magis aduerterat huiusmodi obsequia viluisse, imaginem crucifixi quibuscunque in compitis viarum plateis, locisque spectabilibus honorificè salutabat, derisus ab hæreticis in lucro ponebat suo, sic enim esse consentaneum ut Crucifixi discipulus cum suo Domino pateretur contumeliam. Dabat pauperibus cum multa sapè, tum ex ijs non rarè quæ sibi metipsis per abstinentiam subduxerat, frangebat se, ut eorum sordes & vlcera sine fastidio cerneret & contrectaret; si quis erat in schola contemptior, cuius tamen virtus enituit, ei consortium & solatium præbebat, sodalibus gratificari modis omnibus, conditionem curare, lectiunculam describere, calamias adaptare, vocare ad classem, inuisere decumbentes, fraternè colloqui: in sermone quietus & placidus, in ludendo remissus & alacer, in studendo collectus & serius, comis & mansuetus erga omnes, maiorum natu obseruantissimus: ô sementem, ô herban, ô florem, si quidem poteris maturescere, quàm lætam ex te segetem polliceris? quantum exemplo, quantum voce, quantum tibi, quantum tuis, quantum Reipub. quantum Ecclesiæ proderis? Ille vero maturauit, Auditores, & non, sicut isti faciunt ignobiles pueri, tantisper se continuit, dum per ætatem frenatur; relaxatus non deferbuit, & tot res, tot spes, tot suos, aliorumque labores nequissimè profudit, sed cum hæctenus vicisset omnes, reliqua ætate seipsum superauit. Ergo septennio toto, quod ei supererat ad initium vsque studij Theologici multa præstitit, & præclara & fructuosa, & ad illud vitæ genus quod meditabatur, valde necessaria. Cursum philosophicum suo confecit tempore, eloquentiam latinam pertexuit, græca laudabiliter adiunxit, historias primum suæ nationis, deinde Romanas

*Sacerdotæ
quantum-
uis despe-
cto ape-
riendum
caput,*

*Quibus
scientijs
Academi-
co iam
maturo
operam
dandam.*

α

manas

manas, tertio Græcas, postremo omnium gentium
 pilauit: illam philosophiæ partem quæ ad mores
 Kemp. spectat ex Aristotele potissimum & Plato
 perdidicit; Mathematica peruolauit: denique
 erat artium liberalium, quod non quantum satula
 beretur inbiberit. Miror ipse, cum rem confideret
 tantam ei varietatem nihil obfuisse, nullam con-
 fionem, nullam diffidentiam, nihil creasse peccata.
 Erat enim in multiplici carmine tam fecundus
 elegans, ac si ad ipsam Heliconis ripam nauis & ca-
 tritus snisset; in dictione & stylo tam purus, tam
 ptus, tam religiosus, ut Ciceronem penitus decorat
 & in sanguinem succumque vertisse videretur fuit
 in disputando tam pressus, concisus & subactus,
 ipsum posset Chrysippum configere: in natura
 losophia tam acutus & penetrans, ut oraculum
 cum diceretur: in historia tam locuples, ut antiqui
 tis hellus; in æliquis tam intelligens & expeditus
 solus haberetur, qui omnes omnium pyxides et
 rasset. Si tamen est reddenda non in promptu
 causæ quæ illum tam breui tempore tantum ad
 gium scientiæ prouexerunt: natura non præcor
 exuberans & plena; Magistri scientissimi, biblio-
 theca instructissima, exercitatio assidua, in discen-
 do labor, in labore methodus, in methodo con-
 stantia.

Non ille se promiscuis ingurgitavit auctoribus
 non librorum cadaueribus oppleuit; non in tem-
 stius vigilijs heberauit, septem plus minus horis
 dormitauit, diem industriæ, noctem quieti dedica-
 Pexus, lotus, accinctus, frugaliter honesteque viti-
 tus, studebat stans in ædicula solitaria. Nihil eo
 uentius in pietate, nihil in omni vita moderatius,
 hil in prosperitate mitius, in tempestate fedatius,
 in grauiate facilius, in negotio præsentius, in relaxa-
 tione iucundius: magnopere cauebat, ne quid in suis
 mor-

moribus absonum & singulare, aut in alterutram par-
 tem notabile terneretur, senserat enim nonnul-
 los, quocunque se proriperent, quasi digitis indica-
 ri, & meritis æqualium iactari sermonibus; quales
 sunt: En ille qui portat gladiolum, ille stoicus, ille
 calamistratus; ille cuius pileolus semper ad læuam
 militat, ille qui hominem iugulat aspectu, ille qui ver-
 ba præcipitat, ille qui insufflat syllabas, sicut paupe-
 res exorbent iusculum; præcipuè tum ea vitabat,
 si qua cum leuiusculis peccatis vel coniuncta, vel
 magno vanitatis periculo videbantur implicita. Pa-
 rum enim esse dicebat, si iuuenis literatus mortife-
 ris tantum criminibus abstineret, libidine, salrationi-
 bus, ebrietate, blasphemijs, odio, furto, periurijs, qui-
 bus delibuti, non modò studiosorum hominũ, sed ne
 hominum quidem vocabulo digni existimantur.
 Quid (inquit) aliud faceret studiosius, cui Deus
 tantam commoditatem largitus est animæ curandæ,
 cui tot impedimenta sustulit, quibus irretitur vulgus,
 quàm vt paruulos Babylonicos ad petram allide-
 ret, neque principes tantum & satellites tenebra-
 rum, sed etiam latrunculos istos, qui per foramina
 sensuum irrepunt, & aditum hosti præparant, in ipso
 vestibulo mactaret? Itaque noster Academicus, euasit
 quotidie semetipso robustior, iam neque clamo-
 rus contendere, neque curiosius aspicere, neque
 impatientius mouere, nihil negligenter, inaniter, dis-
 solute, præproperè, impòrtunè loqui aut furere, stul-
 titiam damnare suam, si labeculas animæ tardius
 eluisset, quas tanto facilius, quantò citius ad Ecclesiæ
 tribunal deponere potuisset.

*Iuuenẽ
 literato-
 rum sit
 abstinere
 mortife-
 ris crimi-
 nibus.*

Nullam illi studijs horulam perijisse, quam rebus *Sacra offi-*
diuinis impertisset, nec suffurari quicquam temporis *cia Aca-*
ab officio sacro, quod in negotium transfunderet li- *demico*
terarium: statis ergo dierum & festorum, & com- *cõueniunt*
manium precibus, ritibus, concionibus, supplica- *volenti*
tion-

*effrenes
animi
impetus
vincere.*

tionibus, sacrificijs, cantiunculis, primus semper & postremus interfuit: sæpe ad publica Xenodochia curare, linteo se præcingere pauperibus & dare prandium & ministrare, medicum accersere, astare, leuare, terere, plenus humanitatis, plenus diligentia. Quæ exerceret, huiusque putredinem & foetorem corporuli ob oculos tam sæpè poneret, facile domuit luxuriam, contempsit delitias, restrinxit incendia, & speciosa dæmonum pabula, quibus inescantur luxuriosi, mirabiliter est execratus.

*Quo reme-
dio e-
uincatur
iracun-
dia.*

In tanta sanctimonia mentis & corporis, in tantâ stricta & sollicita conscientia, declinabat superfluitates, mentis scrupulos, hypocrisim, proteruiam, trinitiam, & ista supercilia censoria quæ bonis operibus etiam aliquando infideantur. Nihil eo sincerius, humanius, nihil ad loca, personas & honestas tractatitudines accommodatius. Nec deerant in familiaribus loquio, dicta quædam ipsius, & responsa lepida, quam affectatio, semper ingeniosa, plerumque græca & sententiosa. Interrogatus de remedijs iracundia, Speculum, respondit, ut quis dum stomachatur de se, oris sui deformitatem, labia tremantia, truncos oculos, corrugatas nares & inflammatam faciem contempletur. Quid esset homini molestissimum? Quisque sibi. Cur tam lente progredere in studiis? Ut celerius (inquit) absolvam. Quid primo discere? quibus optandum? Viua vox: quid secundo? methodus: quid tertio? methodus, quid quarto? methodus, quid quinto? exercitatio. Quæ bestiola morderentur? Quis? respondit, Obtrectantes. Quanquam ille facillimum bonarum artium expositus liuori maxime, tamen sibi temperauit tanta simplicitate atque modestia celsit æmulantibus, ut & inuidia loquens tacente vinceretur, ut victa denique iuuenis bonarum & suauitate propemodum conticesceret. Nam & se

*Obtre-
ctantes,
bestiola
atrociter
morden-
tes.*

seuerè & aliena placidè iudicabat, & qualiacunq; vel audiret vel legeret, ex bona mente profecta semper inueniebat, quæ iure laudaret; si displicuit stylus placebat inuentio; si deerat ingenium, prædicabat industriam: si vox inuenustior, efferebat memoriam: denique obseruabat omnia laudabilia, quæ commemoraret, dissimulabat contraria, Nunquam ei tale verbum exciderat ex ore, Hic ineptus, iste stupidus, ille barbarus, ibi hæserat, ibi risissimus, nihil sciuit. Quæ tamen opus essent, ea tempore & loco monebat vtiliter & mouebat eos, quorum intererat, vt & benignitas vacaret adulatione, & veritas amaritudine. Ecce nobis, Auditores, elegantem Iuuenem non pigmentis illitum, non odorifera spirantem, non apparatu magnifico venustum ac delicatulum, sed varijs & perpetuis ingenij, doctrinæ, pietatis dotibus sic nobilitatum, vt non dubitem eum hic in medio vestrum, quasi præsentem collocare, in quem obtutus & lumina vestra defigatis, cuius præstantiam consecremini.

Videtè nunc illum à prima pueritia, vsque ad hunc diem in virtutibus & literis progredientem; Poëtam, qui amatoria nunquam cecinerat, nunquam legerat in cæteris quæ conducibilia fuerunt maiestatem Virgilij festiuitatem Ouidij, Horatij numeros, Senecæ Cothurnos expresserat: Oratorem qui pro re & causa ornatissimè poterat auditores sermonis dulcedine titillare, vel displosis affectibus percellere, vel amplitudine rerum obstupescere, vel subtilitate constringere. Historicum qui Geographiam & Chronologiam Historiæ duos oculos exactissimè tenens, faciem totius orbis terræ, ab origine mundi, & omnium Monarchiarum, rerumque publicarum initia, progressus, vicissitudinem, tanquam vno intuitu comprehenderat. Gracè doctum, qui suauius & securius veterem illam sapientiam & fontes Atticos epotauerat. Dialecticum, qui pulcherrima & argutissima sensa, quasi

Academicus ad omnes numeros perfectus

digitis articulatim ponderans, & sua distinguere, & aliena librare, & omnia quæ tractabantur, illuminare consueverat. Philosophum, qui totius naturæ vana intimas & viscera penetraverat. Mathematicum, in coelum ac terra tanquam libellus patuerat. Logum valentissimum, sermone vernaculo copiosum, in ce gestuque peregrinorum, corpore solido & succo lento; cæteris quas antea perstrinxeram dotibus fluentem, denique quod caput est fide, maturitate, modestia, & omni charitatis officio constantissimum. Ecquid ei restat, Auditores, adhuc paululum? & facio.

*Academius
Theologiam ut
suis scopum
cale. t.*

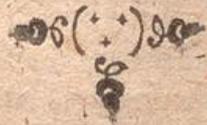
Nam cum à teneris, ut Græci loquuntur? vnguis, quindecim totos annos in huiusmodi litteris, linguis, artibus & omni liberali doctrina posuisset, memor Theologiæ, in qua reliquam vitam consumere decreuerat, Annum ætatis vigesimum secundum, qui hæc priora studia terminavit Hebraicæ lingue dedit.

In toto verò superiori curriculo festos dies, & cætera quædam tempora sacrae lectioni condiderat, sibi ad hæc futura studia viam benè munitam apererat. Sic enim Conciones & Catecheses attendens, sic priuatim cum Theologis contulerat, sic recitata Catholicorum scripta in quibus præsertim controversia dogmata, stylo dilucido ac puro declarantur, versauerat, tanta sedulitate propugnacula religionis conquissierat, Hæresum fomenta discusserat, nullum esset aduersarij venenatum telum, quod non quomocunque iaceretur, facilè, scienter, & intelligenter depelleret. Solebat dicere veteres illos hæreticos Arrium, Eutychem, Pelagium, Nestorium, & quosdam alios superba subtilitate & scientia fretos, non nisi à peritis Theologis commodè refutari potuisse. At horum temporum Paradoxa, tam esse leculenta tam aperta sacrilegia, ut parum exagitata

statim

statim concidant, & sine magnis vel ingenij, vel scientiæ viribus eneruentur. Habetis, Academici Iuvenes, Academicum quem amare, colere, suspicere, imitari possitis, vestitum bonis omnibus, omnium in ore volitantem, virtutibus & multiplici cognitione diuitem, linguis & virtutibus florentem, herbescentem Theologum. Iam videor mihi tacitas aliquorum cogitationes persentiscere, quæ hanc Ideam planè desperabilem esse conijciant, vtpote quam nemo qui est aut qui futurus est mortalium consequeretur. Ego verò cum in hoc vno, non tam mediocritatem hominum, quam rei dignitatem exprimere studuissem, considerare debui, non quantum fiat laudabiliter à multis, sed quantum fieri possit excellenter ab eo cuius ingenium vitæque commoditas ab hac ratione non dissentiat. Neque tamen continuò nullus erit, aut non insignis & egregius Academicus, qui hunc apicem gloriæ non attigerit: sunt honorata subsellia si negantur fasces, & sella curulis principum. Est corona ciuica, si plenissimus triumphus non conceditur. Celebrantur ex bello Troiano, Diomedes & Pyrrhus, Ajax, Vlysses, Aeneas & Antenor, Deiphobus & Sarpedon, Alexander & Troilus alijque permulti in eodem exercitu, quorum nemo tum aut Achillem, aut Hectorem exæquauit. Itaque magnis animis & magna spe, in hanc litteriam palæstre incubite, vt ad figuram laudatissimi Iuuenis, tam propè accedatis, quam res & tempora nostra patientur. Audite Patrem cœlestem sua talenta repetentem cum fœnore, audite matrem Ecclesiam, quæ nos genuit, quæ nos aluit, implorantem auxilia, audite flebiles proximorum voces, spiritalis inedia periculum deprecantes, audite luporum strepitus, qui depeculantur gregem, agitur Patris gloria, Matris incolumitas, vestra salus, fratrum securitas, & potestis negligere? si conflagraret hoc tectum

inspectantibus vobis, esset ne perditus ille puer qui
 summo discrimine capitis omnium sociorum, inter
 cantillaret vel cachinnos tolleret; vel micaret digitis
 vel ut ille dicit, equitaret in arundine longa? Ecce de
 mus Dei scelestorum scelere in flammis & vastitate
 vocata est, innumerabiles animæ decipiuntur, con
 quassantur, absumuntur; quarum vna quælibet plac
 erat facienda, quam totius orbis imperium. Has tra
 gœdias nolite quæso ioculariter inspicere, nolite do
 mire, dum hostis excubat, nolite ludere, dum ille pal
 tur, nolite ocio & vanitate diffuere, dum ille in
 trum vestrorum sanguine cruentatur, non opes, non
 libertas, non dignitas, sed cuiusque patrimonium
 æternum, iugulum animæ, Spiritus & vita patitur.
 Quare videte charissimi atque eruditissimi Iuvenes
 nullam ut huius pretiosi temporis iacturam patiam
 ni, ut ex hoc seminario messem fecundam & vberem
 comporteris, quæ & publicis difficultatibus succu
 rrat, & vobis bonorum filiorum præ
 mia pariat.

EDMUNDI
CAMPIANI
 MARTYRIS
 SOCIETATIS IESV

Oratio IV.

*IN FVNERE ILLVSTRISSIMAE
 Dominae Mariae Cardonae Praga ha-
 bita. Anno 1577.*

Solum hoc fragmentum extabat, quod ob reuerentiam
 tanti viri nolimus perire.

.....
 laudes adijcere posse videatur? Quare vt nouissima,
 cum primis connectam (auditores) quoniam nihil est
 hoc insoliti, nihil immaturi funeris, cum anus gran-
 dae naturae satisfecerit: quid superest, nisi vt eam ijs-
 dem cursibus inflammatis que studijs ad aethera subse-
 quamini? in illo aeterno domicilio nostri ciues, nostri
 fratres, nostri parentes, nostri maiores degunt. Hic in
 hospitio sumus, vnde singulis momentis aliqui iube-
 mur exire, & nouis hospitibus loco cedere. Illam pa-
 triam, illam ciuitatem inquiramus, in qua sine vlla vi-
 sisitudine membrum nostri corporis, quae nunc defi-
 deramus

262 - EDMUNDI CAMPIANI
deramus & ipso corporis immortalis capite
Christo seruatori nostro perfruemur. Dixi.

ORATIO V. MAGISTRI EDMUNDI
Campiani habita Oxonij in Comitio
Magistorum coram regina Angliæ Elizabetha,
in naturali Philosophia
respondentis. Anno
1566.

IN grauisimis atque implicatissimis contro-
uersijs, quarum mihi vni propugnationem beneuolentia
istorum consensus detulit (Augustissima Principis
etiam conspectura es hominem adolescentem in
Marte cum bellicosus militibus singulari certamine
dimicantem: tamen hortante Philosophia pro
firmitudine quæ tibi cum ea, literatæ Principis
principe literarum est, impetrare debet, vt se quoque
sicuti cæteras florentissimarum artium disciplina
dignam putes, quam præsentia, patientia, attentione
cohonestes & exornes & illustres. Non enim
reus, ne non iucunda atque optabilis isthæc
ra concertatio sit; præsertim cum illis de rebus
ditura, quibus maiores tui, diuini sanè homines
ficè delactati sunt. Illis de rebus, quarum suauitate
generosa indoles auidissimè capi, teneri, expleri
let. Illis de rebus, quibus & Henricus auus tuus,
Henricus pater tuus operam ac oleum tribuit. Illis
de rebus, in quibus nihil est humile, angustum,
depressum. Tantum quantumcunque est (quod cer-
tè maximum est) totum est elegans, subtile, magnificè
regale, perfectum ingenio, elaboratum industria.

*Fælices animæ quibus hæc cognoscere primum
Inq; domos superas scandere cura fuit.
Credibile est illos pariter vitijsq; iocisq;
Altius humanis exeruisse caput.*

Quare quod nos præsentis præsens inuisere; quod
audire disputantes, quod assidere nobiscum auida bo-
narum literarum voluisti (florentissima Princeps)
cum hominibus in hac mediocritate fortunæ consti-
tutis, nihil tu quidem alienum facis, nec auitis laudi-
bus, nec nostra spe, nec opinione omnium, nec pristi-
na facilitate tua. Quin etiam tibi (magnifice Cancel-
larie, Comes Lecestriæ illustrissime) præter cætera
tua diuina atque immortalia in Academiam nostram
merita quantum hoc nomine debeamus, nec diffite-
ri si velim possim, nec dissimulare si possim debeam.
Tu illam non nolentem excitasti, tu illam volentem
concitasti, tu illam currentem incitasti. O serua tu qui
potes hæc nobis bona, hunc obsecro vt seruet maie-
statem tuam; honorem tuum: Te parentem; te tuto-
rem. Te quæ sic facis; te qui sic mones: Te quæ hæc
seruas; te qui hæc curas: Te quæ nos ornas; te qui nos
amat. Te qui nos securos; te quæ nos beatos facis.
His de rebus tam multis & tam magnis non modò
gratias agere & habere tantas, quantas capere ani-
mo atque metiri possumus, sed etiam grati esse ve-
hementer, si possumus, volumus Aurum, vestem,
delicias, pictas tabulas, magnificos apparatus, quia
nostra non sunt, sed fortunæ: non possidemus: quæ
possidemus, intra nos sunt, intra nos sunt, quæ do-
no damus, damus autem de his quæ penitus inclusa, de-
venis, & visceribus philosophiæ: hæc duo quæ reci-
tata sunt doctrinæ capita discutienda, in quibus quo
facilius videre possiris, qui sit meus sensus, & status,
pauca præmittam, eaque paucis, tanquam camenta
quædam

quædam torius ædificij & semina defensionis maris.
 Primum sic statuo, & sic animum induxi meum, æg-
 tationem illam reciprocam patentis Oceani tam sus-
 pendam atque admirabilem quem fluxum maris et
 que refluxum vocant, lunæ tanquam efficienti prima-
 riæque causæ rectè à philosophis ascriptam esse
 se. Quis hoc constare potest? rogas; Quare ab Astro-
 logis. Quid illi? Luna (inquiunt) humidis dominatur
 regnat, ibi triumphat, illa se iactat in aula. Quis scis
 quidem vltima cœlo, citima terris, lumine lucens ab-
 no, tantam ac talem vim, commoditate loci, qualitate
 sui, differentia luminis, optimo iure sortita est. Audite
 etiamnè amplius? Medicos audi. Omnia (inquiunt)
 plenilunia, nouilunia, interlunia, quartimas, septi-
 mas, aspectus omnes diligenter accurateque observa-
 mus, quod Luna crescente ac vigente, corporum hu-
 mores soluti fluunt & exundant: ea deficiente con-
 crescunt denuò. Quid tum? Physicos audi. Aqua ma-
 rina mixta vaporibus insigniter crassa, arctiorem in
 cum tantisper conglobata est, quoad in hemisphæra
 maritimæ regionis luna conscenderit, ac illam disten-
 sionem fregerit, concretiora dissipauerit, densiora
 coxerit. Ex his omnibus hæc summa nascitur: acceden-
 te luna propius mare solutis & liquefactis vaporibus
 quibus vndique refertum atque commistum est (non
 secus quàm aqua in olla ad ignem posita) protinus
 ebullire & exæstuarè: eo fieri vt statis temporibus
 aqua rariori mirabiliter auctum diffuat, ac dein par-
 latim deferuescentibus Lunæ radijs, se colligat, ad se
 redeat, & in suum alueum subsidat. Id quod nostri
 refluxum maris ad recessionem vocant. Dixi de prima.
 Audite alteram. Hæc inferiora corpuscula, ab illa
 cœlestium vi, lumine, motione Syderum, orbium, pla-
 netarum, afficiuntur & gubernantur. Animaduere-
 rent sanè excellentes viri, & alta quadam mente præ-
 diti certis quibusdam circumscriptis naturæ cancellis
 reperi-

teneri omnia, moueri omnia, nihil à se, ab agente omnia, caduca ab æternis, infera à superis, incerta à certis, secunda à primis pendere. Infinitatem causarum ac motionum communi iam omnium sensu exterminatam è scholis, & explosam extitisse. Esse aliquid primum, vltimum, summum, vniuersale, sempiternum, eius in arbitrio ac nutu, tanquam in gremio parentis, hæere cætera oportere. Hæc agendi vis in cælum cadit. Cælum agit, hæc aguntur: Cælum primum est, hæc vltima, Cælum summum est; hæc infera: Cælum æternum est; hæc caduca: vt vno verbo multa complectar: cælum regnat; hæc reguntur. Sed iu hac tanta controuersia quando tempus volat, & me vocat, quæ cautiones obseruandæque difficultates explicandæ sunt, eas in ipso congressu facilius & minori cum molestia, si opus fuerit, expediemus. In eo si quid futurum est, quod Celsitudini tuæ, vobisque lectissimi atque ornatissimi viri, aut vsui aut voluptati esse possit, peto & quæso à vobis, animo vt aditis, qui corporibus adestis, & istos fortissimos adolescentes, qui contra me prælium inituri sunt, æquiter deinceps & patienter audiat. Dixi.

EDMUNDVS CAMPIANVS
RICARDO STANIHVSTO.

S. D. P.

Commentarios in Porphyrium tuos, singulari iudicio diligentiaque laboratos, legi sanè cupidissime, mirificeque lætatus sum, esse adolescentem in Academia nostra, tali familia, eruditione, probitate, cuius extrema pueritia cum multis laudabili maturitate viris certare possit. Maeste verò, Stanihurste, ista sedulitate & industria, abde te in literas, cursum

sum

sum confice; corruptelarum illecebras execrare, in
 nij nervos intendito, date patriæ, meritissima vir-
 tis præmia consecrare. Tu, qui hac ætate, tot Philo-
 sophorum Dialecticorumque pyxides expilaris, con-
 nem libidinem, petulantiam, socordiam fregeris, in
 pulcherrimo difficillimoque conatu tam obstina-
 perstiteris, quantas mihi videbere tum, cum veram
 que Philosophiam, post aliquot, annos profiteberis
 cum Latinas & Græcas literas affluenter imbiberis
 cum omnes bonas artes exhauseris, cum ingenium
 iudicio, iudicium sapientiæ, sapientiam annorum
 cessione corroboraris. Videbr mihi videre diem
 lum, quo te omnium in ore sermonibusque voluta-
 tem præclara tua laus editissimo loco, tanquam
 Theatro virtutis reponet, pergas modò constanter
 cere quod facis, nec à teipso degeneres, aut excellentem
 istam mentis aciem turpiter hebescere patiaris. Quo-
 ne fiat, non quasi addubitem, sed quia talium ex-
 mationi, qualis tu es, valde velle atque optare del-
 magnopere hortor: Simulque operis editionem
 matures quò Respublica literaria celerius iuuetur.
 certè habebis & tuarum cupiditate laudum, quarum
 adhuc quidem spem expectationemque sustines, in-
 rabiliter incensum, & earum, quibus te hoc tempore
 stipatum video, buccinatorem. Vale, ex ædibus D.
 Ioannis præcursoris. Calendis Decembris. 1570.

Idem ad eundem.

Siue laboratam video, Stanihurste, Catenam,
 Siue Catenati grande laboris opus,
 Felices artes tanto dicentur alumno,
 Tuque potens tanto munere diues eris.

EDMUNDI

EDMUNDVS CAMPIANVS
IACOBO STANIHVRSO.

S. P. D.

M Agnum capio fructum (vir ornatissime) & amoris & iudicij tui; amoris, quod hoc tali in tempore tam tibi curæ sum, quàm si de capite tuo (sicuti Mineruam ferunt ex loue) natus essem: iudicij vero, quod me propemodum eiectum domo focisque patrijs non solum hospitio, sed etiam complexu tuo dignum reputaueris. Nam cum hæere in gratia cuiusuis per se multum valet, tum ab eo vno diligi, quem doctrinæ, sapientiæ, pietatis nomine omnes boni diligunt, id mihi iure lætandum, planeque palmarium statuo. Itaque beneuolos istos imperitæ plebeculæ rumusculos tanti facio, quanti fumulos veræ gloriæ, Probari autem & curari me abs te probatissimo atque optimo viro, sic mihi censeo triumphandum, vt Hector ille Næuianus ab excellenti principe, aut à Catone laudatus Cicero. Ne me putes hæc auribus tuis dare. Nihil seleo minus, Sed hæc cum recolligo, illum intueor; qui te in istam mentem dedit; tibi gratulor, qui hæc vestigia consecutere; mihi gaudeo, qui peregrè profectus, in tuam amicitiam, vel potius clientulam inciderim. Cuius enim liberalitatis & insitæ bonitatis fuit, me ignotum & exterum in tuis ædibus tot menses lautissimè tenuisse, valetudini meæ non secus ac tuo filio Ricardo (quem habes meritò charissimum) prouidisse, omnibus locorum, temporum, & hominum (vsus quando venerat) amœnitatibus expleuisse, bibliothecam de tuo suppeditasse, studio & otio meo tam insigniter cauisse, vt extra muum Oxonij domicilium, ne viuam, si me vnquam

vnquam suauius in musas abdidit. Hæc iam tanta sunt
 tamque accumulata, nihil vt accedere posse videretur.
 Accessit tamen. Quid? simul ac leuissimam tempe-
 stis auram sciui persentiscere, quæ flaret immanis, in
 Dublinij diutius hæreticorum in oculis restitissimæ,
 hoc mihi perfugium apud intimos tuos in secre-
 rusculo patere voluisti. De eo sic tibi gratias ago,
 qui hætenus tot commoditatum mearum ratione
 tibi debuerim, nunc vero etiam salutem & spiritum
 acceptum feram. Spiritum rectè dico. Nam qui cum
 Tyrannis conflictantur eiusmodi, ij plerumque in
 horribiles detrusi cameras, foedissimos vapores ha-
 riunt, atque respirare salubriter non sinuntur. Non
 autem tuo beneficio & tuorum viam (si Christus au-
 nuer) ab ista periclitatione solutior, & sanè (quantum
 auguror) ad meum sensum perbeatè. Primum Barnabæ
 uallus vester, ornatissimus vir, omnia prolixè pro-
 tit. Literas tuas cum legisset, dolenter ferre tempus
 iniuriam, de aduentu verò meo sic exilire gauisus
 quasi qui beneficium à nobis accepisset. Con-
 uocatus ad urbem vxori me commendat suæ. Ea
 habuit perbenignè: foemina certè religiosissima
 modestissima. Interiori cubiculo conclusus sum
 portuno loco. Ibi cum libris in gratiam redij. His
 mitibus, tanquam in cellula, delitescō. Quod super
 est, te rogo, vt quem tot tuis meritis emisti, eum tuo
 bi iure totum possideas & vindices. Ego sim plane
 perditus, & inhumanus, si egregiam tuam mihi tam
 perspectam in me pietatem & fidem ex animo de-
 cepe effluere aut elabi patiar. Vale. Turuio 13. Cal.
 April. 1571. Ad Ricardum ipse do literas. Ceterum
 multam ex me salutem. Gualtero nominatim & Anna
 coniugi, quæ si (quod spero) conualuit, saluus adole-
 cens est, dignus quidem te parente. Itidem Margareta
 filia, Barnabæ, item Patritio, cui quàm sum obstrictus
 post audio quàm illum videre contigit, Hermanno &

Decano bonis senibus, Riano nepoti de sorore; tuo.
Cum nos inuises proxime da (obsecro) negotium famulibus, ut vnâ D. Bernardum aduehant. Iterum atque iterum vale.

EDMUNDVS CAMPIANVS

RICARDO STANIHVRSO.

S. P. D.

DE tuis innumerabilibus in me officijs nullum (Stanihurste) nec finem nec modum facio cogitandi. Illud acerbum est, quod quam habere gratiam & possum, & volo, eam referre volens non possum. Alterum persoluit animus, alterum facultas negat. Sed remunerandi vires nec ingenium tuum, nec tua fortuna desiderat. Quare mea me voluntatis & mentis conscientia sustentat, eam tibi trado ac dedico. Cætera reuixero. Interim si quid istæ veteris Campiani sepultæ reliquæ sapiunt, tibi sapiunt, tibi seruiunt. Valde te amo fratremque tuum Gualterum, de ista sollicitudine, quam nuper sumpsistis, meâ gratiâ, singularem. Tu noctu vigilas, ille verò etiam auulsus ab vxore. Extra iocum vobis magnopere debeo. Argumenti præterea nihil quod scribam habeo nisi ridere vis, si est otium, & si libet. Dic. Taces. Igitur attende. Postridie quàm huc concessi accingor ad studia; irrupit in cubiculum de improviso anus quædam paupercula, nescio quid concinnatura. Vbi me videt ad lauam, prorsus ignara cuius essem, spectrum credidit. Capillus misella obrignit, destituit color, ore stupet, soluuntur fauces. Quæro, quid venisset; Ibi tum examinata

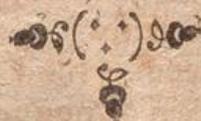
meta

210 EDMUNDI CAMPANI EPISTOLAE

metu paululum abfuit, quin collaberetur. Nil
lum verbum proloqui, proripere se foras que-
rere potest, non prius quiescere, quam hieram
nuisset, esse qui scriberet in summo conclavi-
cum, umbram sibi videri. Hæc narratur in
na. Mulierculam accersunt: falsa timorem est,
nes risu emori, ego in viuis compertus sum.

Vale. Turuio. 13. Calen. April.

1571.

EDMUNDI